

КАРПАТСКА РУСЬ

KARPATSKA RUS'

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT YONKERS, NEW YORK AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч.2 ЮНКЕРС Н.Й. 16 ГО ЯНВАРЯ 1998, YONKERS, N.Y., JANUARY 16, 1998, VOL. LXXI, NO.2

61 РІК ТОМУ НА ЛЕМКОВИНІ

(«Земля і Воля», 1936р. Львів)

СЕЛЯНСКА ЛЕМКОВСКА ДЕЛЕГАЦІЯ У ВОЕВОДИ

Дня 7-го грудня краківський воевода прибув до уряду збірної громади Мушини на люстрацію і для переслухання солтисів. Руске селянство дооколичних сел, довідавшись о тім, свічас же zorganizовало свою делегацію, штоби заявити г-ну воеводі, як з одної сторони найконечнійші жаданя дооколичного руского лемковського населеня, так з другої - рівнож жалі з причини дійсного нинішнього положеня того населеня.

І так делегація указала г. воеводі на конечність переведеня в декотрих селах комасації ґрунтів і затрудненя при комасаційних роботах інженерів рускої національності: руске селянство Лемковщини повинно мати свобідну і повну можливість переселеня на всхід на розпаральовувані двірські маетки; до шкіл по наших лемковських селах належит надавати лем руські учительські сили і повинно бути більше шкільних годин навчаня руского язика і письма. Відтак делегація просила пониженя цін опалового дерева з державних лісів і як також дозволеня на свобідні переїзди через державні ліси, а кромі того жадала приверненя руских написів на школах і на граничних придорожних таблицях.

Воевода давав селянській делегації виясненя штодо кожної порушеної нею справи і декотри постуляти приобіцяв розглянути. Осібно делегація зверталася до г. воеводи з запитаням: "Для чого зістав арестований і вивезений до Берези Катувської інж. Дуркот". Тої причини г. воевода не вияснив, а лем енергічно відповів: "Ja go kazalem arestowaz, bo ja wiem za co, a wy nie wiecie, co on zrobil".

Один з делегатів.

НАШЫ ВЫДАНЯ.

Скансен культуры Лемків в Зиндранові збогатив нашу літературу книжочком "Куме Гнате" і 3 (14) 1997 р. номером журналу "Загорода".

"Куме Гнате" - так назвав свою барз цікаву і богато ілюстровану книжочку Фецьо Гоч, де описав нелегку дорогу лемківських діячів і творців лемківської культуры по 1956 році як на вигнаню так і рідных горах. Ту описаны першы художны гуртки, капелы, ансамбль "Лемковина", іх участ в фестивалях, святах, а также концерты за морем - в Канаді і США.

Ту розкрыта жартівлива пісня "Повічте мі, куме, Гнате", яку майстерно виконує сам Фецьо Гоч і яка барз сподобалася публіці.

Книжочка в кольоровій оправі читатся легко, інтересно як молодежи так і старшым, бо веде нас в богатство пісенной культуры Лемків, украсит бібліотеку каждой лемківської родини.

Третий номер (97 р.) журналу "Загорода" присвячений в основном 50-ти річчю акції "Вісла", то ест трагедії нашого народу і вигнаня з рідной землі. Журнал богато ілюстрований кольоровими знімками новых експонатів і скульптур та фрагментів свята "От Русаль до Яна". Выгытки статі цікавы. Ту зверненя Рады Музейного Товариства до читачів "Загороды", открытый лист до найвысших державных властей Річысполитой Польской, "Русалья" в Зиндранові, "Поетичка осін", "Я в справі літеры "ы", "Быво колиси на Лемковині", вершы, приповідкы, гумор, лемківскы співанкы, "Новини з почтовой скринкы", "Листи до редакції", "Відгукы пресы". На кольоровій оправі Федор Гоч коло памятника "Жертвам Явожно" в скансені.

Журнал "Загорода" допоможе Лемкам запознатися з культурным жытьом Лемків на рідні землі.

П.Когут.

Оголошення.

Повідомляеме, же Рочный мітынг Лемко Союза с.35-7-38 Елизабет.

Отбудется в неділю 15-го февраля 1998 року о 2-й годині по полудны в помещенню:

PAL Youth Center
400 Maple Avenue
Linden, NJ

Просьме шыткых наших лемків прійты бо сут важны справы до рішення.

Комітет Отділів.

ДОЛЯ

Звершылося! Русинів-Лемків
З Бескидів прогнали.
Лем торбину через плечо
И палицу дали.

Лемкове пішли світами,
Довгими дорогами,
Де ишли, заливалися
Гіркими слезами.

А лемківскы сивы косы
Стали заплітати.
Ой, не легко коло серця,
Як старе згадати.

Плаче серце на чужині,
Просится до дому,
Не звикнути тобі, лемку,
В краю чужому!

Ты, Криницьо, милий раю,
Як тебе згадаю,
Серце беся, серце веся
З великого жалю.

Докаль в горы не вернеме,
Будеме плакати,
Тых, што з дому нас выгнали,
Будем проклинати.

Верховино! Молюся тобі,
Дай того дождати,
Мож маму Лемковину
Гіды раз повидати!

Вытримати дай в чужині,
Често вік прожити,
Хоц на старіст в Лемковині
Кости положить.

Плынут думкы, плынут чорны:
Лемкы вымерають,
В чужых землях іх хоронят
И дзвоны не грают.

И сумує Лемковина,
Плачут лісы - боры,
Покрылися жалобом
Всі Карпатскы горы.

Аж тепер ты, Лемковино,
Дорога нам стала,
Коли доля нас далеко
Од себе загнала.

Пригода в Нью Йорку

(ОПОВІДАНЬЕ КРАЯНА ОТ САНОКА)

Моя пригода дуже дивна, — начал краян свою историю. — Таке дашто лем в Америці може притрафитися, або лем в Нью Йорку.

Я мал кавалерску квартиру на 85-ой улиці — одна комната и маленька кухенка. Жил я там близко 10 літ. С нашими людьми я дуже рідко сходился. Але чоловік старієся, то наскучило так одному жити и самому домашньом роботом старатися. На початках то я сам райбал білизну и варил собі їсти, бо то таньше выходило. А был я барз шпаровливый. Але уж рок минул, як я начал давати білизну до китайской пральні, а потом все меньше дома іл. Як принос ем дашто додому, то кенову консерву, хліба и молока, а позатым іл в реставрациі. Но все скучнійше робилось. А и начал ем побоюватися, што дашто с человеком в ночи може притрафитися, и як сам, то не буде помочы. Часто чути по радио и в газетах можна читати, што чоловік пішов спати здоровый, а рано нашли го мертвым. А мі уж 45 літ минуло. По друге, и грошей трохи я отложил, то чого так забиватися? Жена осталась в старом краю. По войні достал ем лист от швагра, што жена моя умерла, а двое діти, што сме мали, переселились с другими людьми до России, бо майже ціле наше село выїхало. Так не было и для мене ниякой подставы дальше отказувати собі во вшитком и шпарувати, як перше.

В том часі один добрый приятель и краян купил дом на Лонг Айленд, и раз в бесіді його жена говорит: “Маме пять комнат, а діти поросходилися, то можеме принять вас за бордера... Буде весільше и нам и вам”. Я собі подумал, што добра идея. Заплачу и буду мати всьо готове, не мушу ничым старатися больше: она зварит їсти, она выпере, комнату почистит, постіль постелит.

Так я выповіл стару кавалерску квартиру. Як платил ем рент за місяц, то повіл ем господині дому, што то остатний місяц, бо я “муфуюся”.

То было 1 июля, а на 1 августа мал я очистити квартиру.

Як я сказал, што муфуюся, то господиня дала объявление до газеты, што має такий и такий апартамент до ренту. Раз приходжу я с работы, а моя кавалерска квартира отворена. Смотрю, а там господиня и двое молодых людей, мужчина и женщина — йому яких 30 літ, а ей не веце як 25.

Господиня, як увиділа мене, то зараз прервала бесіду, яку вела с молодыми людьми. Показуючи на мене, она сказала:

— Вот ту есть тот джентельмен, котрый занимат тоту квартиру.

Молоды кивнули головом до мене и привитались словами:

— How do you do?

Дівчина зробила на мене с первого слова дуже приятне впечатління. Показалась мні скромном и трогательно тихом особом, што я зараз подумал, же она певно крайова и недавно с краю приїхала. А и свіжа ище, не намальована. На вид была шиковна, миленька дівчина среднего росту. Но говорила мало, то я тогды не мог вызнатися, ци она крайова, ци тутейша. Но молодой мужчина не полюбился мі с первого взгляду. Говорил громко, майже кричал, як бы мы решта глухы были. И убраный был якости так крикливо — богато, но не солидно. Я зараз подумал собі: “То буде якийсь ньюйоркский жулик”.

Но розбератися в том не было часу, бо господиня начала объясняти ситуацию.

— Тоты молоды люде тилько што поженились и хотят зарентувати зараз квартиру, дают задаток, но я им толкую, што квартира буде свободна аж от 1 августа, бо вы заплатили за цілый місяц... Яка шкода — такы молоды люде поженились, а не мають ани місця, где переспати.

— Вы знате, як теперь трудно в Нью Йорку найти помешканье, — сказал жених до мене таким тоном, як бы я был виноватый тому, што они не мають где спати.

Мні то начало идти уж по нервах, и я хотіл крикнути: “Та чого вы, дуракы, не нашли собі перше квартиру, лем полетіли женитися?” Но я посмотріл на застарану молодую невісту, яка так благально дивилась на мене, и я удержался и заганыбился. Заміст кричати, я сказал участливо:

— Та в готелю можна достати комнату на пару дней, поки не найдете собі апартамент.

— Я сам так думал, но моя жена до готелю не піде — боится, має таке предупредженье до готелю, — заявил громко, рішительно жених.

Ту проговорила первый раз и молода. Скромненько, тихо она сказала:

— Хоц бы мы мали в парку почувати, то до готелю не піду.

Говорила чисто по-английски, без акценту, и тут показалось яс-

но, што она не крайова дівчина, а американка.

Много позднійше я не раз сам себе критиковал, чого мні не пришло на мысль спроситися того крикливого жениха, где он дотеперь мешкал. Он ньюйоркский и гдеси мал сперовиско в Нью Йорку, ци при родині, ци свое власне, то чого не иде с женом до своего помешканья. Но в тот час мні то не пришло до головы.

Я вірю, што судьба грає человеком, и што кому назначено, то його не mine. Так и со мнов вышло. Што мні было до тых чужых людей, котрых я первый раз в жи-

тью виділ? Нич. Я мог спокойно повісти им: “I’m very sorry”, и выпросити зо своей квартирой. Но я того не зробил. Я признался им, што я лем завтра иду до работы, а потом мам два тыждни вакаций и выїду на фарму до братняка. Нарешті я так роздобрился, што повіл им: “Вы оставайтесь на мойой квартирі, а я тоту одну ночь пересплю у своего доброго приятеля на Лонг Айленд, а як вернусь с вакаций, то заберу свои “форничы” и оставлю квартиру для вас.”

Молодица засіяла от радости и скромно дякувала, а жених схватил мя за руку, потряс рішительно и начал дякувати так голосно, што на улицу было чути. Потом обернулся до господині и приказал:

— Вы, миссис, вернийте тот задаток, што я вам дал, а мы вам заплатиме рент аж на 1 августа, як возмеме квартиру на себе. За тоты два тыждни мы будеме рахуватися с мистром...

Я повіл му свое имя. Он повторил го пару раз и штоси начал говорить, же мні мусит заплатити за два тыждни, но я махнул руком и сказал, што до суду не підеме с тым, лем сами полагодимеся, як я верну с вакаций. Я взял вализку, положил пару сорочок, один костюм и дробны річы и, пожелавши молодым доброго счастья на мойой квартирі, отдал ключ и поїхал к своему краяну.

В часі вакаций у братняка я не мал спокою. Не лишил я ничего такого дуже вартостного на квартирі, но всетаки тоты форничы, одіяла, простирала, убранья, кухонны приборы коштували пару сот долларов. И чого я то так лишил без всякого порядку? Та они можут забрати што дїпше и переїхати на иншу квартиру. Я не знам ани их имени, ани где роб-

(Продовження на ст.3)

лят. Он сказав мні своє ім'я, як я отходив с квартири, але я не звернув на то уваги.

Приїхав я назад два дні скорше, як треба було муфуватися. То так, як бы чоловік мал даяке предчуття. Было уж поздно вечером, але я рішив перше, чым поїхати к краю на Лонг Айленд, заглянути на свою квартиру.

Приходжу, пукам до двери. Молодица отворила, але смотрю на ню — она смутно позерат, як на похороні, а очы червены и утомлены, як бы от плаканья або неспання.

— О галлов, мистер Порада, — привитала мя тихо. Хоц лем раз сказав я им своє ім'я, но она запам'ятала.

— Галлов, миссис... Я вернувся с вакацій два дні скорше, то зашов ем заглянути, як ся вам ту поводит... А где ваш муж?

— Не знам, — отповіла, и воргы ей задрожали и скривились, як до плачу.

— Вийхав дагде из Нью Йорку?

— Не знам... нич не повіл, лем мя лишил уж тыждень тому.

Сіла на кресло в кухенкі и начала хустинком втерати слезы.

Жаль мі великий было той тихой молоденькой женщины, котра и плакати не могла смілійше, лем так по тихоньки, як бы лем про себе приватно, штобы дакого не уразити. А я стоял и не знав, што отвітити и што почати. Але жебы ей даяк потішити и жаль розвести, то начал ем говорити, што пришло в голову.

— Може даякий "ексидент", даякий несчастный випадок стався?... На полицию дали сте знати?

— Ніт, — отповіла и подняла очы на мене. Нова мысль блеснула ей в голові, но за хвилию опустила очы.

— Но ніт, он мя лишил на правду... Он не добрый.

Я положил вализку и сіл на друге кресло в кухні. Думам, же треба поговорити, помочи ей, бо немож так лишити бідну застарану дівчину в подобной ситуации.

— А роботу мате?

— Ес, я достала назад роботу в реставрации, где и перше ем робила... Як мя лишил, то я пішла до работы, а помешканья ем не глядала, бо думала-м почекати ту, доки не вернетеса, жебы в порядку вам отдати ваши річы... А тепер я могу уж піти.

Встала и перешла до комнаты, засвітила електрику и достала свою вализку, же буде сбератися.

— Та почекайте, — гварю, — мате час... А ци повіл вам, же вас лишат?

— Сварился, кричал, повідал, же я нич не вартам, же не мам ниякого духа. Я начала плакати, а он штоси заклял, тріснул дверь-

ми и вийшол. Больше я го не виділа.

— Положите вализку назад, — говорю ей. — Тепер в ночи не будете ходити за помешканьем, ище може и Нью Йорк не знате добре... Як треба, то я піду, бо я мам крайна на Лонг Айленд, то мам где переспати, а вы ту останетеса, поки не найдете помешканья.

Мы говорили по-английски, то я звертался до ней на "вы". В души я чул, же она не сказала мні вшитку правду, лем штоси скриват. Така уж натура женска. В ипших справах женщина може быти найсправедлівійша, але як приде до ей фамелийных або любовных справ, то она крутит и скриват, доки ся даст, жебы правду не выявити. А мні хотілось узнати больше, што случилось меже ними. Сіл я собі на "кавч" коло столика, закурил сигаретку и гварю: — Не мате кавы або пива?

— Мам молоко, чай и кексы... Але я скочу до штору и принесу пива и дашто веце.

Встала быстро с кресла и уж хотіла ийти.

— Но ніт, — гварю, — вы пригрійте чаю, а я принесу, што треба.

Я пустился до двери. Она хотіла ище протестовати, бо подняла руку, но зараз опустила и пошла к газовому печику.

Я накупил кавы, цукру, хліба, кеновой зупы, шинкы, дві фляшкы пива и вернувся с тым на квартиру. В кухні уж кипіла вода, и молодица розложила горнята и тареликы на столі.

Поки она заварювала зупу, я присіл на кресло и завернул бесіду на ей мужа. Думам собі, што як росповіст свое горе, то стане ей легче. А мні барз хотілось розбити ей смуток и утішити несчастну.

— А тот ваш муж може мае даяку родину в Нью Йорку, то ци вы не пробували через них довідатися за него?

— Я не знам, ци мае даяку родину в Нью Йорку.

— Та не повіл вам, кто його родиче и где жиют?

— Повідал, же гдеси в Бостоні суть, але я дуже не вывідувалася... Он не пытался за мою родину, то и я не пыталася за його.

— Та не был никто с його стороны на весілю?

— Весіля мы ниякого не справляли, лем на Сити Голл шлюб взяли.

— А давно го знате?

— Якы два місяця... Он приходил до реставрации, где я роблю, и начал ходити коло мене, же мя любит. Потом брал до "мувис", до "найт-клубов". Все был

чисто убраний и дуже деликатный.

— А яку роботу он мал?

— Повідал, же в банку робит, але я тепер не вірю, же то была правда.

— А где мешкал?

— Я не знам... Повідал, же мае апартамент с одним своим "френдом", и за то не може мя запростити до себе. До готелю пару раз кликал и барз намавлял, но я барз погнівалася, то перестал.

Молодица розляла готову зупу в тареликы, накраяла хліба, поставила пиво на стол, присіла к столу и хвилию молчала затурбуванна. Потом начала платком отерати слезы и сказала:

— Тепер я знам, же мя ошукал... Другий тыждень, як мы были женаты, я встрітилася с дівчином, што робит в той реставрации, то мні повіла под секретом, же мой Джов был перше женатый, и же його попередна жена приїхала ту до Нью Йорку глядаги за ним. Она чула то от той самой жены, бо пришла до реставрации и хотіла довідатися, где он жие. Я не хотіла тому вірити, але вечером, як Джов пришол до дому, я звідалася, ци то правда. Он барз розсердился и начал кричати на мене, же я шпионка, же шпионую за ним. И зараз тогды в ночи забрал свои річы и пошол пречь... Потом я встрітила тоту його жену, то повіла мні, же и она не перша його жена, бо он уж был перед ньом женатый и лишил ей так, як и нас. Повіла мні, же то злодій, ошуст, котрый дурит людей, шпекулюе, гемблюе, краде и так жие, але же она мусит достати го в свои руки и запрятати в тюрму.

Выповіла то и замолчала, лем платок тримала при очах. Я знав тепер, же она сказала тоту правду, котру с початку пробовала чогоси закрыти. За женячку и за мужа я не хотіл больше говорити, бо виділ ем, што то причинят ей великий жаль. А до того мні пришто на мысль, же сиджу ту и бесідную, а не знам ничого, кто она сама.

— А ваши родиче ту в Нью Йорку? — звідаюся по короткой павзі.

— Но, они в Пеннсилльвании коло углевых майн.

Я уж хотіл звідатися, ци она просіла родичов на весіля, але спохватился ище на часі, же то буде ей неприемно вертатися знова до той несчастной женячки, то я звідался:

— А вы переписуетеса с ними... Як ся им поводит?

— Пишу часто им... Як ем нанисала им, же я вышла замуж, то дуже гнівались, же-м не запро-

(Продовження на ст.4)

сила их на весіля, але прислали своє благословенство.

Я виділі, што дівчина переселила свой жаль и говорила спокійнійше.

— Но о том, што ся теперь стало, я им не писала... Просили, жебы послати им весільну фотографию, но мы весіля не мали, ани сфотографуватися обое мы не могли, бо он не хотіл.

— А што родиче роблят?

— Тато роблят в майнах... Они старокрайовы люде.

— Та и я старокрайовый, — повідам. — Може знате, с якого они краю?

— Повідали, же с Галиции, а повіт Санок.

— Повіт Санок! Та и я от Санок! Мы с твоими родичами близки краине! — крикнул я уж по свому, по-лемковски.

— Та може вы и знате мого тата и маму? — спросила молодица так само по нашому.

— А с якого они села?

— Санок.

— То повітове місто, як ту "каунти", а они напевно не жили в самом місті, лем на селі.

— Но села не знам.

— А як называються?

— Зватик.

— Зватик? — повторил я утішений. — А мама певно называтся Олена.

— Ес, Олена.

— Та знашь ты, дівусь, же они с того самого села, што и я! До твоей мамы я навет залицялся, танцувал ем с ньом часто, лем же я был трохи молодший от ней, то нич с того не вышло. Ваньо Зватик, твой цяньо, был роджениый в Америкі, то он достал американский паспорт и, як оженился, выїхал до Америки и потом маму стягнул, а я поїхал до Канады и с Канады за пару літ переїхал до Нью Йорку... Видишь, яка несподіванна зустріча!

Я налял пива и сказал:

— Выпийме за здоровье твоей мамы и тата, а за того Джова забудь, бо он ся тобі веце не покаже на очы.

Мы чокнулись шклянками и надпили.

— Я його не хочу на очы веце видіти, — сказала дівчина.

— Не бойся, бо го не увидишь. Он не дурак показуватися тобі, штобы попасти в тюрьму. Його и в Нью Йорку напевно ніт, бо як почул, што попередна жена за ним глядат, то спрятался добре.

— Лем жебы-м забыла го на все, то буду счастлива, — сказала и задумалась, як бы ей инша мысль пришла в голову.

— А я ище не знам твоего першого имени.

— Олена, як и мама.

— Но выпийме ище и за твое здоровье, Оленько.

Мы знова чокнулись шклянками и выпили до дна.

Мы докончили уж и істи. Оленька встала, попрятала со стола и начала мыти посуду.

— А што теперь плануешь, Оленько? Останешься в Нью Йорку, ци думаешь вернуться к родичам до Пеннсильвании?

— Вертатися там не ест чого. При майнах для мене ніт работы. А друге, меже своими людьми было бы мні теперь тяжко жити, як бы-м вернулась з Нью Йорку — зараз глядали бы даякого скандалу и огваряли. Знате, як наши люде смотрят на дівчину. Коли она ище самотна, то интересуются ньом, ци честна, подзерают, с яким бойсом ходит, судят каждый ей поступок. Але як вышла замуж неудачно тота сама дівчина и мучится с мужем и дітьми, то тоты самы люде не хотят знати ани интересоватися ньом, лем сама бідна мусит мучитися ціле житье.

Говорила так щиро, душевно, як бы мы от дітинства были близки знакомы. Ци тото, же я знал ей маму и тата; ци тото, же мы одного роду — но мы чулися дуже близкими собі. Мні здавалось, што я знам каждую ей мысль. Ту роджена дівчина, но я виділі и чувствовал в ней свою близку краинку, бо говорила по нашому и розуміла наших людей. А и подобна была лицом и характером до своей мамы, до той Оленьки, котру я знал и любил в молодых роках.

Бесіда нам ишла так легко, што я ани не зауважил, як час летит. Коли я посмотрілі на годинку, была уж перша по полночы. Я зорвался, взял капелюх и вализку, же мні треба ийти. Она встала тыж и сказала:

— А мусите ийти теперь в ноци?

— Я обернулся к ней и жартом проговорил:

— Як бы-с мала мя где переночувати, и не боялась, то не мусілі бы-м ийти.

— Та то мні треба пытатися, ци вы мене переночуете, бо то ваша квартира... Я могу ту в кухне на "кавчу" переспати, а вы мате свою комнату и постіль.

Мні так хотілось обняти ей и поціловати, но в голові блесло, што то не Оленька, котру я знал в краю, а ей дівка, и сумлінье не позволило.

Я вернулся от дверей, положил вализку назад и гварю:

— Як так, то ты будешь спати там на постели, где-с дотеперь спала, а я ту в кухне... Иначе, краинко моя дорога, не може быти, бо я не пристану... Знашь, што в Америкі жены все на первом місци.

— Та най буде, як вы хочете.

Принесла простирала и приготовила для мене спанье в кухне. А притом не переставала говорити. Оповіла, же ей было барз скучно и смутно самой одной на квартирі, а и боялась, же може тот несчастный Джов достанеся даяк до середины в ноци и заріже ей, бо он такой гнівачий и дикий был, коли го остатний раз виділа.

Так мы переспали тоту ноць — она в мойой комнате, а я в кухне.

Рано она посбералася до работы и пришла уж готова на кухню, коли я ище лежал на кавчу. Сказала, што як встану, то могу придти до их реставрации на сніданье — она буде чекати и обслужит мя. Прощаючись, она сказала адрес. То было недалеко, то я повілі, же все буду у ней істи.

Мні ище не треба было ийти до работы, то я собі полежал. Потом встал, оголился и зашел до той реставрации на сніданье. Поговорил, пожартувал трохи с Оленьком, и вернулся пішком на квартиру. Думал ем взяти вализку и переїхати к тому приятелю на Лонг Айленд. Но ту я вспомнул собі, што с Оленьком я нияк не условился, коли переїду, и кому лишу квартиру. А и як было лишати ей так одну с тым смутком, який она переживала.

И я нигде не переїхал, лем зашел по шторах и накупил провианту до айсбаксы, а под вечер, коли Оленька мала кончати роботу, я зашел знова до реставрации на вечерю. По вечери мы пошли до театру, а так назад на квартиру.

И я остался на той квартирі разом с Оленьком. На 1 августа я заплатил рент надальше. Господиня усміхнулася, но ничего не сказала. Може она думала дашто зле, но ничего злого не было. Мы жили, як брат со сестром. Я купил собі складане лужко до кухни, и мы устроились як наилучше могли.

Одно нас мучило: ци написати ей родичам о нашей зустрічі, ци ніт? Мы рішили тымчасово не писати ничего по той причині, што они не порозуміют нас.

Минуло так три місяцы, а мы все не знали, як из того выйти, и тому старались о том не говорити. Але чым дальше мы так жили, тым яснійше показувалось, што Оленька не така весела, як была с початку. Ходила задуманна, и на часы як бы не чула, што я говорю. Одного вечера пришла с работы позже, як звычайно, и така затурбуванна, што можна было сразу познати, же штоси неприятне ей притрафилось.

— Што с тобой? — пытамся.

Ты така не своя днесь.

— Я думала, же забуду Джова, — говорит она, — а то не дастся.

(Продовження на ст.5)

Я была у доктора, то подтвердил, же буду мати дітину... Тепер я цілком не знаю што робити.

Мене то заскочило так несподіванно, што с початку я не знав, як отнестися до того: ци потішати ей, ци дашто радити? А и што можна было радити? Дівчина в тяжи уж четвертый місяц, то ту нич не порадишь. Муж пропав, то го не найдешь, а и шкода глядати, бо неправильный. Но мушу признатися, што в душі я был задоволеный, же так тепер вышло. Стараючись говорити найспокойнійше, як быничого надзвычайного в том не было, и сказал трохи жартобливо:

— Та нітничого страшного, Оленько, бо того можна было сподіватися... Мы нич не будеме с тым робити, лем обоє тепер поженимеся, як ты согласна мати такого старого кавалера за мужа.

Она не сказала ни слова, лем кинулася ко мні в объятія и поцілувала в уста. Я обнял ей и долго цілувал. То были первы поцілуи меже нами.

— Я давно хотіла вас так поцілувати, бо мала ем вас рада, проговорила Оленька.

— Та чоґо-с так долго чекала?

— Бо я не знала, ци вы мя мате рады, ци хотіли бы сте женилися со мнов, то не хотіла накидуватися вам.

— А я тя мал все рад, Оленько, с первого разу, як ем тя встрітил... За то я вам тоту квартиру уступил.

Потом мы долго сиділи и говорили, як то переведем. Договорились мы так, што найперше поїдеме до адвоката и зробиме законно, што она не жена Джова, а потом поїдеме к ей родичам и росповіме, як то было.

Но часом и судьба поможе человеку в потребі. До адвоката нам не пришлось ходити. За пару дней Оленька достала чикагску газету с фотографіом Джова и його послідньом историом житья. Был застрілений на улиці незнамыми преступниками. Полиция подозриват, што то помста ракетирской шайки. Газету принесла до реставраци тота попередна жена Джова, котра за ним глядала.

— Не жаль ти за ним, Оленько? звідуюся.

— За ним ніт, лем жаль мні, же человек так марно пішов с сего світа.

— Ты го любила на початку?

— Як бы-м не любила, то бы-м не выходила замуж за него... Но я його не знала. Як бы-м знала го так, як потом ем познала, то бы-м не могла го любити... Чоґо то такы люде родятся на світ?

— Они не родятся такыми, лем світ их так перекручат, остави-

ны, в якых живут. Посмот на американскы діти, што они читают, што видят на "шовах" — их от наименьших літ тото наше американске житье начинат перекручувати и псути. Такых, як Джов, ту миллионы — одны гибнут от куль, другы сидят в тюрмах, а иншы в "крейзи-гавзах".

С родичами Оленьки мы начали роботу по плану. Найперше она написала им, што встрітила в Нью Йорку их доброго знакомого и краяна Пораду, котрый их поздоровляе. Потом написала, же муж ей мал "ексидент" и был забитый, а она осталась як вдова "при надіи". Писала, же было бы ей тяжко, як бы не мистер Порада, котрый есть дуже "найс" до ней, и помагат ей во вшитком. Ваньо Зватик в письмі до доньки переслал картку для мене, в котрой поздоровлял мя красно от себе и жены, дякувал, же помагам Оленьки и просил падальше интересоватися их доньком и помагати ей, бо она бідна в Нью Йорку тепер без мужа буде страчена. До доньки писали, штобы приіхала додому к ним, як робити уж не може. Но притом вспоминали, же друга донька, котра была отдана там на місци, вернулась к ним с малом дітином, бо муж втюк от ней, лишивши ей безничого. Оленька отвітила, же вертатися им на голову не мусит, бо ище може робити, и краян Порада помагат, але як бы иншого выходу не было, то приіде к ним.

За пару неділь пришло письмо от самой мамы. Мама не знала писати, то от ней писала по-английски тота одданна и мужем покиненна донька, котра жила с ними. Она писала под секретом, што отец не знал. Мама передавала Оленьки информацию дотычно мене. Писала, же я добрый человек, бо она мене знае зо старого краю, и вдовец, бо ей писала родина, што моя жена умерла в часі войны. "И грошы мусит мати, — писала мама, — бо николи не был распустный, а за час войны родині до краю не мог посылати. Он старший от тебе, но ты, доню, не звертай на то увагы, и як ся так добри заходите, же ти помагат и интересуеся тобом, то ты так робь, жебы ся оженил с тобом, бо знашь, же вдові с малом дітином не легко тепер другого мужа найти".

Оленька дала мі прочитати тото "секретне" письмо. Справа меже нами была рішена давнійше, и мы бы поженились, хоц бы родиче были против. Но тепер мы мали открыту дорогу, так мы сразу на другий день взяли "лайнс", а за тыждень пошли до шлюбу.

— Така пригода приключилась мі в Нью Йорку. Ци то была

судьба, ци льос, ци звычайный трафунок, но я трафил на добру жену, с котром я чуюся дуже счастливым.

Краян скончил свою историю. Но сказал мні адрес и просил зайти к ним, то познакомит ми со своей женом. Я прирьюк, же непременно зайду.

— А што будете робити с дітином, як приде здорова на світ? — спросил я краяна.

— О том мы часто говориме... С початку Оленька думала, што дітина може быти нам на перешкоді, бо все буде припоминати нам того фальшивого первого мужа, котрый так ей обманул. Хоц не сказала того ясно, но выходило так, што як я желаю, то дітину можна буде оддати да-яким людем, котры не маот своих дітей, лем глядают за чужыми, штобы их адоптувати. Но я переконал ей, што тота дітина не буде нам нияк на перешкоді, а може ище нас ліпше свяже, бо нам все буде припоминати тоту счастливую пригуду, котра нас свела разом ту в великом Нью Йорку. Оленька с тым погодилася, а мні сказала, што тепер мя ище щирійше любит, як на початку.

НАИ СВІТ ЗНАЄ

Нашы златы горы,
Дорогы Карпаты,
Ни за яку скарбы
Не мож вас оддати!

Нашы златы горы,
Зелены Бескиды,
Вас стеречы казали
Діды и прадіды.

Де Попрад рокоче
И де Сян сіяе,
Русь там ест и буде,
Нехай весь світ знае.

ЛЕМКОВИНА

Моя Лемковинно,
Мій бескидский край,
Сами слезы плянут,
Як тебе згадаю.

Меже Попрадом и Сяном,
Мій родимий край,
Коли Русин ты з прадіда,
Русским называй!
Кров за него проливали
Вірны Русины

